

2. Русиняк А. І. Регіональні ЗМІ у процесі демократичних перетворень в Україні: специфіка та проблемний вимір. *Політикус*. 2020. Випуск 6. С. 51–57.

3. Стан українських регіональних медіа 2025 року. URL: <https://research.mediadevelopmentfoundation.org/> (дата звернення: 15.04.2026 р.)

4. Хлистун І.В. Соціальна проблематика регіональних ЗМІ у період повномасштабного вторгнення росії в Україну (на матеріалі телерадіокомпанії «Суспільне Черкаси»). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. Том 35 (74) № 1. Частина 2. С. 246–252.

Науковий керівник: Хлистун І.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та журналістики Уманського національного університету.

Микола Кашпіровський

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Національного університету кораблебудування

імені адмірала Макарова

ІНТЕРНЕТ-МЕДІА ТА БЛОГОСФЕРА ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ: ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДО ЮРИДИЧНОЇ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ

У статті досліджено трансформацію ролі інтернет-медіа, порталів та персональних блогів у сучасній системі масових комунікацій України. Проаналізовано процес функціонування блогосфери як майданчика для первинного виявлення суспільно значущих проблем та корупційних ризиків. Особливу увагу приділено методології формування доказової бази журналістського розслідування в мережі, що базується на синергії використання відкритих державних реєстрів та механізму інформаційного запиту. На прикладі регіонального кейсу продемонстровано, як публікація в соціальних мережах, підкріплена верифікованими даними, здатна зупинити неефективні управлінські рішення та забезпечити прозорість діяльності органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: інтернет-медіа, регіональні медіа, блогосфера, соціальні мережі, громадський контроль, інформаційний запит, відкриті дані.

Трансформація сучасного медіапростору призвела до того, що соціальні мережі та блогосфера стали не просто засобами комунікації, а ключовими інструментами громадського контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування. Традиційні ієрархічні моделі поширення інформації поступово поступаються місцем мережевим структурам, де інтернет-портали та персональні блоги виконують функцію «суспільного сторожового пса» значно оперативніше за класичні ЗМІ [1, с. 45].

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах цифрової демократії в Україні, відкриті дані та доступ до публічної інформації формують нове середовище для розслідувальної журналістики. Проте швидкість поширення інформації в мережі породжує проблему її верифікації. Як зазначають теоретики медіа, без документального підтвердження навіть найбільш резонансний пост у соціальній мережі залишається лише елементом емоційного контенту, який не має юридичної сили для правоохоронних органів чи суду [2, с. 148].

Об'єктом дослідження є процеси формування доказової бази в інтернет-медіа. Предметом – поєднання цифрових інструментів OSINT та інформаційних запитів у творчій стратегії журналіста. Мета статті полягає в аналізі шляху трансформації первинного сигналу в соцмережах у верифіковане розслідування на прикладі практичного кейсу регіональних медіа в м.Миколаєві.

У структурі журналістського розслідування, що публікується в інтернет-виданнях чи блогах, інформаційний запит згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» є центральним елементом легітимізації даних. Творча стратегія розслідувача-медійника полягає у використанні запиту як інструменту, що надає цифровим знахідкам статусу юридично значущого доказу [3].

Як свідчить практика, відповідь на запит виконує три критичні функції в інтернет-середовищі:

1. Функція верифікації: отримання завірених копій документів дозволяє автору неспростовно підтвердити факти, знайдені у відкритих реєстрах [4, с. 22].

2. Функція захисту: наявність офіційної відповіді розпорядника інформації є «правовим щитом» для інтернет-порталу у разі позовів про захист честі та гідності.

3. Функція візуалізації: скановані копії документів, отримані через запит, стають частиною мультимедійного контенту (гіпертексту), що критично важливо для підвищення довіри аудиторії інтернет-видань [1, с. 67].

Отже, інформаційний запит є тим містком, який дозволяє перевести розслідування з площини блогерських припущень у площину документально підтверджених фактів.

Специфіка функціонування сучасних інтернет-порталів та блогів полягає у необхідності швидкої, але водночас глибокої перевірки інформації. В Україні сформована одна з найпрогресивніших у Європі систем відкритих даних, що дозволяє авторам інтернет-публікацій формувати доказову базу, спираючись на першоджерела. Як зазначають дослідники, відкриті дані стали фундаментом для «доказової журналістики», де кожна теза автора може бути підкріплена прямим гіперпосиланням на державний реєстр [5, с. 14].

У процесі підготовки розслідувань для інтернет-платформ найбільш затребуваними є такі групи цифрових ресурсів:

1. Реєстри ідентифікації суб'єктів та бенефіціарів. Центральне місце посідає Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань (ЄДР). Для блогера чи журналіста цей ресурс є інструментом деанонізації реальних власників бізнесу. Через аналіз кінцевих бенефіціарних власників стає можливим виявлення прихованих конфліктів інтересів, коли підрядниками бюджетних установ стають фірми, афілійовані з посадовими особами [6].

2. Реєстри репутаційного моніторингу. Єдиний державний реєстр судових рішень є незамінним джерелом для інтернет-медіа, оскільки дозволяє оприлюднити факти, які фігуранти намагаються приховати від суспільства. Наявність компанії чи її засновників у кримінальних провадженнях за статтями про розкрадання майна або зловживання владою є вагомим «червоним прапорцем», що стає основою для резонансних публікацій у соцмережах та Telegram-каналах [7].

3. Агрегатори відкритих даних. Комерційні сервіси, такі як YouControl, Opendatabot та Clarity Project, відіграють ключову роль у роботі інтернет-видань. Вони дозволяють візуалізувати складні зв'язки між різними юридичними особами, відстежувати зміни в керівництві компаній у реальному часі та моніторити тендерну активність через призму системи Prozorro. Важливо наголосити, що саме ці сервіси дозволяють журналісту побачити «загальну картину», об'єднуючи розрізнені дані з десятків державних баз в єдину аналітичну картку.

4. Спеціалізовані майнові реєстри. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно та Реєстр МВС (щодо транспортних засобів) дають змогу перевірити відповідність рівня життя посадовця його офіційним доходам. В інтернет-журналістиці такі порівняння часто стають віральними, оскільки наочно демонструють суспільству невідповідність між деклараціями та реальністю [8].

Варто зауважити: творча стратегія автора в мережі передбачає не просто копіювання даних, а їх критичний аналіз. Використання як безкоштовних державних інструментів, так і професійних платформ моніторингу дозволяє інтернет-виданням формувати такий рівень доказовості, який змушує органи влади переходити до публічної дискусії.

Саме на перетині цих цифрових знахідок та правового механізму інформаційного запиту народжується якісне розслідування, здатне змінити ситуацію в регіоні [2, с.110].

Найбільш репрезентативним прикладом синергії блогосфери, інтернет-медіа та інструментів доступу до публічної інформації став кейс щодо обрання підрядника для сортування твердих побутових відходів у місті Миколаєві (період 2025-2026 рр.). Хронологія та методологія цього процесу демонструє новітню модель журналістського розслідування в мережі.

Етап 1. Соціальні мережі як тригер суспільного резонансу. Початковим етапом розслідування став не офіційний пресреліз чи планова перевірка, а активність у блогосфері. Зокрема, у Telegram-каналі (публікація блогера-мільйонника І. Лаченкова) було оприлюднено інформацію про намір міської влади передати права на сортування сміття приватній структурі терміном на 25 років. В умовах інтернет-комунікації цей «первинний вкид» миттєво набув ознак віральності, оскільки зачіпав стратегічні інтереси громади та екологічну безпеку регіону. Як слушно зазначав Г.Почепцов, у таких випадках соцмережі виконують роль альтернативного порядку денного, який влада не здатна контролювати традиційними методами [4, с. 112].

Етап 2. Цифрова верифікація через відкриті державні реєстри. На основі отриманого сигналу журналісти інтернет-порталів розпочали етап «глибинного буріння», використовуючи описаний вище інструментарій відкритих даних. Застосування аналітичної системи Clarity Project та сервісу Opendatabot дозволило миттєво встановити, що потенційний підрядник – ТОВ «Еко-Меркурій» – має ознаки фіктивності: мінімальний статутний капітал, відсутність власної матеріально-технічної бази та реєстрацію за адресою масового скупчення юридичних осіб.

Критично важливим став аналіз через Єдиний державний реєстр судових рішень. Було виявлено, що бенефіціари компанії фігурують у низці кримінальних проваджень, пов'язаних із розкраданням бюджетних коштів в інших регіонах України [7]. Оприлюднення цих фактів у вигляді скріншотів та прямих посилань на судові ухвали в статтях на інтернет-ресурсах перетворило «чутки» на документально обґрунтовану підозру.

Етап 3. Легітимізація доказової бази через інформаційні запити. Для остаточного підтвердження корупційних ризиків було застосовано правовий механізм інформаційного запиту. Журналістами було направлено серію запитів до департаментів Миколаївської міської ради та КП «Миколаївкомунтранс» із вимогою надати копії конкурсної документації та протоколів засідань робочої групи.

Саме отримані офіційні відповіді дозволили викрити внутрішню механіку схеми. Через запити було встановлено, що умови конкурсу були штучно обмежені таким чином, щоб їм відповідала лише одна «потрібна»

компанія. Відтак, інформаційний запит виконав функцію «юридичного фіксатора» – він перетворив цифрові знахідки з реєстрів на офіційні докази, які вже неможливо було спростувати фразами про «замовний характер публікацій» [1, с. 89].

Етап 4. Реакція влади та медійний тиск. Реакція представників влади на розслідування була типовою для кризових комунікацій: спроби дискредитувати джерела інформації, називаючи публікації в соцмережах «телеграм-помийками» [9]. Проте наявність у вільному доступі на інтернет-порталах сканкопій документів, отриманих через запити, зробила цю стратегію влади неефективною. Публічний тиск у соціальних мережах, підкріплений документальною базою, змусив депутатський корпус змінити свою позицію.

Проведене дослідження ролі інтернет-медіа, порталів та блогосфери у процесі формування громадського контролю дозволяє сформулювати низку концептуальних висновків, що мають як теоретичне, так і практичне значення для сучасної журналістики.

По-перше, встановлено, що в умовах цифрової трансформації суспільства інтернет-медіа та соціальні мережі перетворилися на «первинні фільтри» суспільної значущості. Блогосфера сьогодні виконує функцію превентивного моніторингу, що дозволяє виявляти корупційні ризики на етапі планування управлінських рішень, а не лише після настання їхніх негативних наслідків. Кейс розслідувань медійників в Миколаєві підтверджує, що «мережева солідарність» журналістів, блогерів та активістів здатна винести неопублічні процеси у площину широкого загального обговорення, створюючи умови для реальної прямої демократії.

По-друге, обґрунтовано, що відкриті дані України є фундаментальною сировиною для сучасного інтернет-видання. Використання таких ресурсів, як ЄДР, Єдиний державний реєстр судових рішень та аналітичних систем на кшталт YouControl чи Clarity Project, трансформує творчу стратегію журналіста. Вона зміщується від простого опису події до глибокої аналітики зв'язків, активів та репутаційних історій. Цифрова доказова база стає обов'язковим атрибутом розслідування, забезпечуючи його точність та об'єктивність.

По-третє, підтверджено провідну роль інформаційного запиту як інструменту юридичної легітимізації журналістського тексту. В інтернет-середовищі, де межа між правдою та маніпуляцією часто є розмитою, саме офіційна відповідь розпорядника інформації з підписом та печаткою надає розслідуванню статусу документального доказу. Ми довели, що найбільш ефективною стратегією є синтез: використання реєстрів для пошуку «тіньових» зв'язків та подальше направлення інформаційних запитів для їх офіційної фіксації. Саме такий підхід унеможливорює ігнорування проблеми органами влади.

По-четверте, аналіз наслідків «миколаївського кейсу» продемонстрував, що документально підтверджене інтернет-розслідування є потужним важелем впливу на органи місцевого самоврядування. Блокування сумнівного контракту на сортування відходів відбулося саме через те, що журналісти оперували не емоціями, а витягами з реєстрів та офіційними відповідями на запити. Це створило ситуацію, за якої підтримка рішення депутатами міської ради означала б пряме взяття на себе політичної та юридичної відповідальності за співпрацю з сумнівним підрядником.

Зрештою, можна стверджувати, що подальший розвиток інтернет-медіа в Україні пов'язаний із поглибленням професіоналізації блогосфери. Перехід від «емоційної реакції» у соцмережах до «доказової журналістики» на порталах є ключем до створення прозорого та підзвітного суспільства.

Список використаних джерел

1. Андрійчук М. Т., Андрійчук Т. С. Взаємодія медіа з органами державної влади в Україні : навч. посіб. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2025. 138 с.
2. Гаврилець Ю. Д. Психологія впливу інтернет-медіа на суспільну свідомість : монографія. Київ : Наукова думка, 2023. 210 с.
3. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно : веб-сайт. URL: <https://kar.minjust.gov.ua/> (дата звернення: 12.04.2026).
4. Доступ до публічної інформації в роботі журналіста : практ. порадник / за заг. ред. Т. Котюжинської. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 96 с.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень : веб-сайт. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2026).
6. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : веб-сайт. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2026).
7. Закон України Про доступ до публічної інформації : від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
8. Почепцов Г. Г. Стратегічні комунікації в інтернет-середовищі : підручник. Київ : Альтерпрес, 2021. 312 с.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 11.04.2026).
10. Різун В. В. Теорія масової комунікації : підручник для студ. Київ : Просвіта, 2008. 260 с.
11. Скандал із сортуванням сміття в Миколаєві: депутати відмовили, мер поскаржився на телеграм-помийки. *Корабелів.Інфо*. 2025. 23 серпня.

URL: <https://korabelov.info/2025/08/552726/> (дата звернення: 18.04.2026).

12. Clarity Project: аналітична система тендерів Prozorro. URL: <https://clarity-project.info/> (дата звернення: 14.04.2026).

13. Opendatabot: сервіс моніторингу реєстраційних даних українських компаній та судового реєстру. URL: <https://opendatabot.ua/> (дата звернення: 16.04.2026).

Науковий керівник: Філатова О. С., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри журналістики, реклами та PR-технологій НУК імені адмірала Макарова.

Яна Кириченко

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка

TELEGRAM-КАНАЛИ ЯК СКЛАДНИК СУЧАСНОЇ ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛІСТИКИ: БАЛАНС ОПЕРАТИВНОСТІ ТА ДОСТОВІРНОСТІ В УМОВАХ МІЖНАРОДНИХ КРИЗ

Розглянуто роль Telegram-каналів у сучасній інтернет-журналістиці в умовах міжнародних криз. Проаналізовано співвідношення оперативності та достовірності інформації на прикладі популярних українських каналів. Виявлено відмінності між масовими та редакційними моделями подачі новин.

Ключові слова: Telegram-канали, інтернет-журналістика, оперативність, достовірність, дезінформація, медіа, міжнародні кризи.

У сучасній цифровій журналістиці Telegram-канали стали важливим інструментом поширення інформації завдяки швидкості, доступності та низькому рівню модерації. Водночас це створює ризики дезінформації та впливу на інформаційну безпеку [5, с. 69]. В умовах міжнародних криз особливо актуальним стає баланс між оперативністю та достовірністю повідомлень.

Метою дослідження є аналіз Telegram-каналів як елемента інтернет-журналістики з урахуванням балансу між оперативністю та достовірністю інформації. Об'єктом виступають Telegram-канали як форма цифрової комунікації, предметом — особливості їхньої новинної політики.

За даними Інституту масової інформації, «Telegram» на 2025 рік був основним джерелом новин для понад 52% українців [4], що свідчить про